

*Ірина Климович,
здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 026 Сценічне мистецтво ННІ педагогіки
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

*Науковий керівник – А.М. Чернишова
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецької освіти*

ВИКОРИСТАННЯ ТАНЦЮВАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРУ ПІВНІЧНОГО ПОЛІССЯ У ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

***Анотація.** У статті актуалізовано проблему використання танцювального фольклору Північного Полісся у художньо-естетичному вихованні учнів початкової школи. Встановлено, що танцювальний етнографічний матеріал є зразком норм поведінки, музичної та хореографічної культури українського народу, сприяє розвитку національної свідомості, патріотичних почуттів підростаючого покоління. Розкрито особливості хореографічного мистецтва Північного Полісся. Наголошено про необхідність його вивчення та впровадження у виховний процес учнів початкової школи.*

***Ключові слова:** танцювальний фольклор, хореографія, Північне Полісся, учні початкової школи, художньо-естетична діяльність,*

***Постановка проблеми.** Розбудова системи освіти в Україні передбачає оновлення її змісту, зміну форм організації дітей. Яскравою тенденцією цього процесу є, зокрема, зростання питомої ваги мистецтва у вихованні підростаючого покоління. Виховання засобами мистецтва спрямоване не лише на формування естетичних смаків дітей, а й на формування їх здібностей, інтересів, обдарувань, творчого мислення. Мистецтво є відкритою образною моделлю входження у світ не лише завдяки його пізнанню, але й індивідуальному емоційному "переживанню" і "проживанню".*

Значні можливості у вихованні школярів, особливо молодшого шкільного віку, має мистецтво хореографії, оскільки танець, а також пов'язані з ним ігри, вправи з рухами, співом тощо розвивають розумові й фізичні здібності дітей, їхні почуття й творчу фантазію.

Проблема актуалізується і в регіональному контексті, тому виникає необхідність вивчення та впровадження у виховний процес підростаючого покоління танцювального фольклору Північного Полісся.

Аналіз досліджень. Естетичне виховання засобами ритміки та хореографії висвітлено у працях Є. Б. Абдуліної, Б. В. Асаф'єва, А. Р. Верещагіної, Д. Б. Кабалевського, К. В. Тарасової, В. І. Шпак та інших. Проблемам музично-рухового розвитку дітей, формуванню в них навичок виконання танців, розвитку творчості під час означеного виду діяльності присвячено дослідження Р. Т. Акбарової, С. В. Акішева, Н. О. Ветлугіної, О. В. Горшкової, А. М. Зіміної, М. Л. Палавандішвілі, О. П. Радиної та ін. Ученими підкреслюється, що за допомогою рухів дитина пізнає світ: рухаючись під музику, вона вчиться повнішому її сприйманню, завдяки чому отримує певні враження від музичних творів. За таких умов у дітей розвивається загальна музичність, творча уява, спеціальні здібності музично-рухового виконавства, поступово формується художній смак. Активно розробляються питання методики хореографічної роботи як засобу естетичного виховання дітей у позашкільних освітніх закладах (Г. Березової, Л. Бондаренко, А. Тараканової та ін.).

Ураховуючи незаперечну цінність існуючих здобутків учених, зазначимо, що проблема естетичного виховання учнів загальноосвітньої школи засобами танцювального фольклору Північного Полісся ще не знайшла достатнього висвітлення в науковій літературі та педагогічній практиці.

Мета статті – дослідити особливості використання танцювального фольклору Північного Полісся у художньо-естетичному вихованні учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Становлення української танцювальної культури відбувалося під впливом соціально-історичних, національно-

культурних та інших факторів життя суспільства. Життєві реалії Північного Полісся знаходили відображення у культурних традиціях, зокрема в українській народній хореографії, яка з давніх-давен використовується, як спосіб гармонійного виховання дітей та молоді.

Визначення хореографії (від гр. χορεία – танець, хоровод; γραφή – писати), як мистецтва постановки танців і балетів увійшло у вжиток у середині ХІХ століття. Сутність хореографії більш ємна в порівнянні з танцем, в якому «засобом створення художнього образу є рух та положення людського тіла» [2].

З одного боку, хореографія розглядається як запис рухів танцю з використанням умовних позначень [1, с. 1351]. З іншого, на думку дослідника Р.В. Захарова [3], хореографія – це мистецтво створення та постановки танцю або спектаклів танцювального характеру [4]. Так, Р.В. Захаров інтерпретує хореографію безпосередньо як мистецтво танцю, яке охоплює танці народні, побутові та класичний балет [5].

Українському народному танцю Північного Полісся властиві тематична та образна наповненість, від самих його витоків основним мотивом танцю є ідея або сюжет (весняні хороводи, обряди зустрічі або проводи зими та ін.) Саме тому під час вивчення рухів народного танцю діти не тільки розкривають себе, а й отримують цінні історичні знання свого народу. Український народний танець «Гопак» частково знайомить дітей із побутом козаків. Зокрема, назва танцю походить від слова «гупати», що наштотує на образ міцних та незламних вільних людей.

Сьогодні хореографічна культура Північного Полісся обумовлена синтезом різних видів мистецтва: музичного, художнього, літературного та ін. Особливо зараз дуже важливо підкріплювати теоретичні знання практичними навичками. У контексті нової української школи народний танець може стати одним зі способів кращого засвоєння історії рідного краю, адже для учнів це, крім ґрунтового засвоєння матеріалу, ще й можливість проявити свою індивідуальність.

Будучи мистецтвом, хореографія є засобом відображення національно-історичного та культурного розвитку суспільства та соціальних процесів, прийнятих у суспільстві та переважаючих у той чи інший період розвитку. Відповідно, хореографія втілює у собі актуальні проблеми та питання, що хвилюють людей, за допомогою танцювальної пластики, образно-художньої форми та композиції балетної постановки. Саме тому є важливим займатися вихованням нового покоління за допомогою танцювального фольклору. Зокрема, вивчати українські народні танці такі як гопак, козачок, коломийки. А в контексті Полісся: танець «Шир», який виконується і як хоровод, і як кадрили, залежно від району Полісся; досить популярний танець «Полька», який є надзвичайно розповсюдженим на території Житомирського Полісся; варто згадати також танок «Ойра», який є різновидом польки, проте настільки полюбився людям поліського краю, що його виділяють як окремий танок, а також «Карапет», який завдяки сталим рухам та чітко побудованій композиції став одним із найулюбленіших танців Північного Полісся.

На даний час, Полісся та інші регіони України частково втрачають свої культурні надбання. Багато народних танців відомі тільки старшому поколінню, яке фізично не здатне відтворити давно забуті всіма рухи хореографічних постановок чи народних танців. Отож, потрібно займатися вихованням молодого покоління саме на основі народного хореографічного мистецтва, щоб встигнути передати ті культурні надбання, які ми маємо на даному етапі існування України.

Висновки. Хореографічна культура Полісся є частиною української хореографічної культури. Танці Полісся розвивалися у процесі історичного розвитку регіону, тому вони є результатом національно-культурних та історичних особливостей життя на Поліссі.

Танцювальний етнографічний матеріал, що є зразком норм поведінки, музичної та хореографічної культури українського народу, сприяє розвитку національної свідомості, патріотичних почуттів. Різноманітні ігри, лічилки, казки, пісні, що залучають дітей до фольклору, — це доступна й цікава форма

навчання і виховання. Саме тому важливо впроваджувати вивчення різного роду хореографії, зокрема народної, у виховний процес учнів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F> (дата звернення 16.11.2022). Назва з екрана.
3. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=15814 (дата звернення 16.11.2022). Назва з екрана.
4. Туркевич В. Хореографічне мистецтво України в персоналіях. Київ: б.в., 1999. 224 с.
5. Станішевський Ю. Український балетний театр. Київ: Музична Україна, 2008. 411 с.